

ЛЮЛЬКА
Олександр Наумович,
професор кафедри факультетської
хірургії, доктор медичних наук,
професор, почесний академік,
учасник бойових дій в Великій
Вітчизняній війні, майор медичної
служби у відставці, ветеран праці і
Української медичної
стоматологічної академії

Народився 14 лютого 1924 р. в с. Саварка Богуславського району Київської області, УРСР, в родині селянина, де провів дошкільні і шкільні роки.

Випуск десятикласників Саварської середньої школи (Київська область) відбувся 19 червня 1941 року, а 21 червня в суботу, нас четверо випускників вирішили подавати документи в інститути: дівчата – в педагогічний, а я написав дві заяви — одну в медичний, другу – в політехнічний (математикою захоплювався в школі). Мав право поступати до вузу без іспитів.

Зі станції Ольшаниця виїхали ввечері, вранці повинні бути в Києві (120 км). Біля третьої години ночі прибули на Пост-Волинський. Зупинка в полі далеко від вокзалу. Стоїмо довго. Провідники пояснюють, що спереду негаразд з колією. Почало розвиднятися. Годин у сім потяг рушив. Усі біля вікон. На вокзалі багато залізничників, робітників, військових. Їдемо по своїй колії, а поряд зруйнований будинок, розтрощені шпали, зігнуті рейки. Засипають ями, У всіх одне питання: – Що трапилось?!

Провідники роз'яснюють:

– Вночі були військові вчення. Випадково з літака скинули замість навчальної бомби справжню. Влучно ціляться наші пілоти. Тепер усе гаразд, скоро будемо в Києві. Прибули в Київ на центральний вокзал, але потяг не зупинився, а від'їхав в якийсь глухий кут від вокзалу. Тут ми вийшли. Чудовий день, сонячно, кругом море зелені.

Трамваєм поїхали до центру міста. Розшукали медичний інститут, адміністративний корпус якого розміщувався на бульварі Шевченка. Підійшли до будинку. Закрито. Неділя – вихідний.

Куди ж діватись? Одинадцята година. Вирішили розшукати знайомих, які жили на вул. Володимирській, біля університету. З'ясувалось, що це поряд.

Мої знайомі декілька років відпочивали у нашому селі. Жили у нас. Це була незвичайна сім'я. Голова сім'ї – німець, який залишився на Україні після полону минулої війни, працював пожежником. Мати – полька, домогосподарка, киянка. Зять – росіянин, інженер. Інтернаціональна сім'я. Їх квартиру знайшли швидко. Постукали.

– Можна?

Двері відчинила дочка, впізнала. Розгубленість...

– Заходьте.

Заходимо в квартиру. Уся сім'я біля радіоприймача (лампового, вперше його побачив). Вітання стримані, якимсь напруженим. Піднявся господар (німець).

– Коварний німець об'явив війну, – каже, – идуть бої. Ночью бомбили Киев.

Ми приголомшені. Так от що було на Пост-Волинському. Не до гостювання. Тут же прощаємось і на вулицю. Більше цих людей я не бачив, хоч після війни шукав, коли вчився в Києві.

Біля дванадцятої години дня. На вулицях багато людей гуртуються поряд з гучномовцями. Розмови:

— Буде виступати Молотов, буде виступати Молотов! А ми уже знаємо, що він скаже: «Війна!».

Що творилось на вулицях Києва! Повно міліції. Зразу почали ловити шпигунів. Скрізь перелякані очі, збентежені обличчя.

Почалася мобілізація старших віком, через місяць призвали зразу 1923-1924 роки. Приїхали до м. Богуслава, розташувалися на вулиці. «Ждуть». На другий день кажуть, що не до нас. Ідуть поки що додому. Кличемо. Повертаємось забитими військовими шляхами. Кажуть, що побували уже там...

Через два тижні знову везуть нас до військкомату, але не в місто, а в ліс. Людей маса – немає де соломині впасти. Сидимо купками до вечора. З'являється хтось з молодших командирів:

– Ви ще тут? Не бачите, що армія рухається на схід. Ідуть додому. Чекайте.

Разом із загонами солдат, якими забиті шляхи, пішли назад. А ще через тиждень з'ясувалося, що ми у типу ворога – німців.

Окупація. Підпілля, в якому загинув молодший брат. Після цього я не міг залишатися в селі, частіше бував у бункері під землею, де перечекали переходу фронту через село.

Невдовзі (на початку 1944 р.) призвали до армії.

Потрапив у навчальний полк, в роту автоматників. Після Корсуня німці не відступали, а тікали, вся їхня техніка потонула в багні, тисячі машин серед поля. А наші солдати проходили пішки по 60-70 км у день. Третій Український фронт зупинився під Ясами. Німці чинили запеклий опір. У травні бої стали жорстокими. Німці неодноразово переходили у контратаки, але значно потиснути нас уже не мали сили, хоч жертв і полонених наших солдат було багато.

Сьомого травня був чудовий сонячний день. Наша передова складала три лінії окремих окопів без переходів. Годині об одинадцятій ранку з німецької сторони розпочалася інтенсивна стрілянина з мінометів по першій та другій лініях. Страху не було. Раптом з-за гори — німецькі танки. Перша лінія зривається, біжить, не дивлячись на постріли ззаду. Відходить друга лінія, в якій знаходився наш взвод. Через 2 км на горі село, де немає оборони.

– Займати оборону! – кричить офіцер.

Так і робимо. Тут є неглибокі окопчики, в яких залягаємо. Танки вийшли за село і повернули назад. Друга половина дня. Жарко. Розміщуюсь в окопі зручніше, в руках німецька гвинтівка. На відстані пострілу видно німецьких солдат. Займаю положення: до бою, і раптом удар по лівій руці, падаю. Зрозумів, що поранений, з рукава тече кров. На щастя, ззаду дівочий голос:

– Лізьте сюди, у мене окоп глибший. Це санінструктор, опинився поруч, років 18, з великими голубими очима, які запам'яталися на все життя.

Поранення у лівий ліктьовий суглоб. Накладає пов'язку.

– Ідїть, кілометрів через два-три батальйонний медичний пункт. Пішов. В медсанбаті організація роботи, як тепер розумію, була на високому рівні: реєстрація, видача довідок, первинна обробка рани, транспортування до ближньої станції (за 50 км). Санітарний поїзд пішов на схід. Перший госпіталь у Крюкові (біля Кременчука).

Там наклали гіпсову пов'язку «літак» і відправили в м. Ізберг на Каспійському морі, де знаходився три місяці. Рука розгиналася до

60°. Комісія призначила тимчасово направити в робочий батальйон в м. Грозний, на відбудову заводів авіаційного бензину.

Розпочався новий етап життя. Було нелегко, усі просили відправити на фронт, командири з образою:

– Тут також фронт.

А нам здавалось, що значно перше фронту. На будівництві працювало багато військовополонених, тому нас декілька чоловік направили на курси будівельників, щоб могли орієнтуватись у видах робіт, так сказати, керувати як десятник-будівельник. Геодезичну практику проходили в колишніх чеченських селах, заселених частково росіянами.

Закінчилась війна.

Поряд з казармою знаходилась вечірня школа, яку відвідував, щоб відновити у пам'яті матеріал за десятий клас. Уже думав продовжувати навчання.

Раптом отримую листа з Казані від батька, який там знаходився у шпиталі після важкого поранення. Його виписують, а як інваліда першої групи (фактично без ніг) будуть супроводити до вказаного ним населеного пункту. Батько назвав м. Грозний, до сина. Мене це і радувало, і турбувало. Як я доведу батька додому? Пішов до командира частини, він віднісся з розумінням: виділив у казармі кімнату, дав розпорядження про організацію харчування, надав двотижневу відпустку.

Потрібно добиратися додому, на Україну. Скільки ще раз пересідати з потяга на потяг. Червень, їде багато демобілізованих, які мені дуже допомогли. Кожний потяг потрібно брати атакою: батько у мене на спині, тримається руками за шию, у руках – вантаж. Скрізь бігом.

Погостював – і у м. Грозний. На душі тяжко, вдома одна мати з батьком на руках. Стоїть питання про демобілізацію, але як? Пишемо про стан, що склався в сім'ї Молотову (голови Ради Міністрів). І раптом у жовтні радісна звістка – демобілізувати. Додому, на Україну. Рішення прийнято – після армії, після поранення – лише медичний інститут.

На початку листопада їду до Києва. Іду на знайому вулицю через чотири роки. Маю право на зарахування до вузу без іспитів.

Зустріч з проректором (проф. Е. І. Чайка), розказую про себе, показую документи.

– Ви мали право на вступ до інституту, але запізнились, – каже.

– Я готувався у вечірній школі.

– Що ви, молодий чоловік. Пройшов місяць занять: латинська мова, анатомія людини і багато іншого... Не осилите. Мовчу (тепер би так!). Потім кажу:

– Так у наступному році, можливо, прийдеться здавати іспити?

Проректор:

– Тут я вам допоможу. З нового року при інституті відкривається підготовче відділення. Будемо готувати демобілізованих до вступу в інститут. Навчання безкоштовне. Гуртожитком не забезпечуємо. Приїжджайте.

У січні 1946 року зарахований на підготовче відділення. Жив майже в усіх районах Києва на різних квартирах. Знайомився з містом. Відвідав багато музеїв. Вчилися до червня. Час марно не пропав.

Положення про зарахування до вузів не змінилося. У серпні без іспитів став студентом Київського медичного інституту, лікувального факультету. Мета досягнута. Подальше усе залежить від тебе. Чекати допомоги чи підтримки немає звідки. Надії на свої сили. Роки навчання були тяжкими. Учителі у нас на той час були суворими, справжні вчені. Ми їм дуже вдячні. Адже лише працею можна чогось досягти. Так і було. Жодного дня без прочитаної сторінки. Наукові ступені та звання – результат наполегливої чесної праці. Правда, почесних звань не досяг, не вмів кланятись «великим» цього світу. Видав також небагато: три монографії, біля двохсот статей, керував багатьма дисертантами, хоч офіційно – біля двадцяти.

За сумлінну ратну і трудову працю нагороджений орденами Отчественной войны II степени, Красной Звезды, «Знак Почета», знаком «Отличник здравоохранения» і п'ятьма ювілейними медалями.